

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania Z. H.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu
o emeryturę górniczą,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 26 stycznia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Poznaniu z dnia 20 marca 2025 r., sygn. akt III AUa 116/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującego się Z. H. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia odwołującemu się odpisu postanowienia do dnia zapłaty.**

H.P.

UZASADNIENIE

W wyroku z 20 marca 2025 r., sygn. akt III AUa 116/24, Sąd Apelacyjny w Poznaniu – w sprawie z odwołania Z. H. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Poznaniu o emeryturę górniczą – oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koninie z 21 listopada 2023 r., sygn. akt III U 769/23, w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie Z. H. od decyzji organu rentowego z 16 sierpnia 2023

r., w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Poznaniu odmówił Z. H. prawa do emerytury górniczej.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczynę przyjęcia skargi do rozpoznania określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Wskazano na potrzebę wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości – art. 50ba pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie znaczenia odesłania do treści art. 6 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o: 1. nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, 2. zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. W przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wniesiono o: 1. oddalenie skargi kasacyjnej, 2. zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W rozpatrywanej skardze kasacyjnej odwołującego się nie ma przekonującej podstawy uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony potrzebą wykładni „przepisu budzącego poważne

wątpliwości” (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości. Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636; 15 grudnia 2025 r., III USK 147/25, LEX nr 4003957; 16 grudnia 2025 r., I USK 31/25, LEX nr 3980930).

Skarżący nie przedstawia przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Brakuje jurydycznego wywodu wykazującego, że w sprawie rzeczywiście istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądowym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Zasadnicza wadliwość konstrukcyjnego założenia wniosku o przyjęcie do rozpoznania rozpatrywanej skargi kasacyjnej polega na tym, że skarżący swoje twierdzenia buduje w oparciu o przepisy art. 50ba pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 6 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze, a jednocześnie w skardze nie ma zarzutu dotyczącego

naruszenia drugiego z powołanych wyżej przepisów tj. art. 6 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (w ramach podstawy określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Taka sytuacja powoduje, że Sąd Najwyższy nie mógłby zająć się sygnalizowaną we wniosku kwestią na etapie merytorycznego rozpoznawania skargi kasacyjnej. Zgodnie bowiem z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania.

Zasadnicze stanowisko zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu zasadza się na ocenie, że praca odwołującego się na stanowisku maszynisty kolei górniczej i czynności, jakie odwołujący wówczas wykonywał, nie mieszczą się w definicji pracy górniczej określonej w art. 50 c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Praca, jaką wykonywał odwołujący się, nie odpowiada definicji pracy górniczej zawartej w art. 50c, ponieważ odwołujący pracował jako maszynista kolei na oddziale Kolei Górniczych, świadcząc pracę na odcinku załadownia - elektrownia. Charakter tych prac nie spełnia przesłanki do uznania za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej – odwołujący nie zajmował się transportem czy załadunkiem złoży na odkrywce i nie wykonywał pracy, o której mowa w powołanym przepisie. Praca (czynności), jaką odwołujący wykonywał na stanowisku maszynista kolei górniczej na odkrywce (choć koleje górnicze znajdowały się w istocie poza odkrywką) i jego pomocnik nie stanowią pracy górniczej w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Nie są bowiem pracą przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu złoży. Przewóz złoży taśmociągami kończył się z momentem dostarczenia złoży do załadowni, skąd zaczynał się kolejowy transport węgla. Stąd rozpoczynał się proces ładowania węgla na wagony, które nie przewożyły już złoży, ale węgiel ze zwałowni.

W ocenie Sądu drugiej instancji dodanie z dniem 19 października 2022 r. art. 50ba pkt 2 ustawy emerytalnej nie zmienia zasadniczej mającej znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy kwestii definicji pracy górniczej. Ta definicja określona w 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej nie zmieniła się (poza dodaniem

czynności zwałowania, co w niniejszej sprawie nie ma znaczenia) i w tym zakresie aktualna jest wykładnia tego pojęcia, jak i orzecznictwo jej dotyczące.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że nie każda praca, która funkcjonalnie łączy się z eksploatacją odkrywki w kopalni węgla brunatnego, jest pracą górniczą w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. O rozumieniu pracy górniczej decyduje ustawa (wyrok Sądu Najwyższego z: 28 kwietnia 2010 r., I UK 337/09, LEX nr 601991; 24 marca 2011 r., I UK 320/10, LEX nr 811824). W rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracą górniczą jest wyłącznie zatrudnienie przy pracach ściśle górniczych, do których zaliczono roboty górnicze przy urabianiu i ładowaniu (w tym strzałowe i odwadniające), roboty transportowe przy przewożeniu nadkładu i złoża, miernicze oraz bieżące prace konserwacyjne utrzymujące sprawność techniczną agregatów i urządzeń wydobywczych (wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444). Sąd Najwyższy przyjął, że praca „na odkrywce” w kopalniach węgla brunatnego (siarki) jest odpowiednikiem pracy „w przodkach” pod ziemią tylko wtedy, gdy polega na wykonywaniu zatrudnienia przy pracach bezpośrednio i ściśle związanych z wydobywaniem kopalin lub pozyskiwaniem złóż siarki i węgla brunatnego na odkrywce, a więc zatrudnienie przy pracach ściśle górniczych, do których zaliczono roboty górnicze przy urabianiu i ładowaniu (w tym strzałowe i odwadniające), roboty transportowe przy przewożeniu nadkładu i złoża, miernicze, a także bieżące prace konserwacyjne utrzymujące sprawność techniczną agregatów i urządzeń wydobywczych na stanowiskach wymienionych w załączniku nr 2 do rozporządzenia z 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8 z późn. zm. - postanowienie Sądu Najwyższego z 13 maja 2020 r., I UK 129/19, LEX nr 3029171; z 15 marca 2022 r. II USK 469/21, LEX nr 3410820).

Problem zaliczania konkretnych prac do pracy górniczej jest szerszy, niż dostrzega to skarżący. Do pracy górniczej nie zakwalifikowano również pracy operatora ciągnika rolniczego na odkrywce, przy pomocy którego wykonuje się

prace pomocnicze przy naprawach, konserwacji urządzeń, a w związku z tym pracę przy obsłudze agregatów prądotwórczych, smarowniczych i sprężarkowych, wykorzystywanych przez brygady elektryków i mechaników do prac polegających na konserwacji urządzeń wydobywczych i transportujących nadkład i złoża na odkrywce (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2018 r., I UK 412/17, LEX nr 2562152; 13 stycznia 2021 r., I USK 11/21, LEX nr 3114668). Prace przy naprawie koparek jednonaczyniowych i spycharek, które nie są maszynami wydobywczymi w kopalni węgla brunatnego, ale maszynami pomocniczymi, nie prowadzą do ziszczenia się przesłanki pracy górniczej (wyroki Sądu Najwyższego z: 5 maja 2011 r., I UK 395/10, LEX nr 863951; 23 października 2013 r., I UK 128/13, LEX nr 1455718; 16 stycznia 2014 r., I UK 307/13, 29 listopada 2017 r., I UK 181/17, LEX nr 2433083; postanowienie Sądu Najwyższego z 10 września 2024 r., I USK 503/23, LEX nr 3774111). Także przewóz pracowników i ewentualnie sprzętu nie stanowi pracy górniczej w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, nawet gdy praca odbywała się na odkrywce w kopalni węgla brunatnego. Jeżeli skarżący nie urabiał ręcznie lub mechanicznie nadkładu i złoża, nie ładował i nie przewoził nadkładu i złoża, nie dokonywał pomiarów w zakresie miernictwa górniczego oraz nie zajmował się bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń wydobywczych, to nie uzyska prawa do emerytury górniczej (wyroki Sądu Najwyższego z: 12 maja 2010 r., I UK 30/10, LEX nr 590314; 5 maja 2011 r., I UK 382/10, LEX nr 863949). Posumowanie tych poglądów zawiera także wyrok Sądu Najwyższego z: 9 maja 2019 r., I UK 53/18, LEX nr 2684862; 20 września 2023 r., III USKP 30/23, LEX nr 3607001).

Z przedstawionych orzeczeń wynika klarowna linia, zgodnie z którą dopiero pewnien zespół czynności – w konkretnie ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy – determinujący wykonywanie pracy na danym stanowisku otwiera - lub nie - drogę do uzyskania emerytury na podstawie art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Z powyższego orzecznictwa Sądu Najwyższego można wyprowadzić konstatację, że przepisy dotyczące warunków uzyskania emerytury górniczej muszą być wykładane ściśle, a zatem, aby określone rodzaje pracy zostały uznane za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, powinny one opowiadać definicji ustawowej tej pracy, nie jest tutaj zatem dopuszczalna

jakakolwiek wykładnia rozszerzająca. W szczególności nie ma możliwości uznania za pracę górniczą pracy jedynie pośrednio związanej z pracą związaną z wydobywaniem, transportem i zwałowaniem urobku na odkrywce. Jeżeli natomiast chodzi o pojęcie „odkrywki”, czy też definicji zakładu górniczego określonej w art. 6 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze to nie jest możliwe przyjęcie twierdzeń skarżącego, ponieważ oznaczałoby to w istocie cały teren kopalni i bezprzedmiotowe byłoby w ogóle odwoływanie się do „odkrywki” w kopalni węgla brunatnego, ponieważ wystarczyłoby wskazanie na samą kopalnię (zakład górniczy).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na podstawie art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 k.p.c.

[a.ł]